

Covid-19 Salgın Sürecinde İçmimarlık Lisans Programı Öğretim Üyelerinin Eğitim Süreci Hakkında Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Tuğba Levent Kasap

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, İçmimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, tugbaleventkasap@kmu.edu.tr

Özet

Tüm Dünya’da etkisini gösteren Covid-19 salgını ülkemizde 2020 Mart ayından itibaren kendini göstermeye başlamıştır. Salgın okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim, lisans ve lisansüstü düzeyde farklı etkilerde bulunmakla birlikte, tüm eğitim kademeleri söz konusu salgından etkilenmiştir. Teknoloji, eğitimin devamlılığını sağlamakta önemli rol üstlenmiş olsa da süreç boyunca olumlu ve olumsuz yansımaların olduğu kaçınılmazdır. Özellikle deneyime dayalı uygulamalı eğitim veren ortaöğretim ve lisans programlarında bu etkilerin göz ardı edilemeyecek derecede olduğunu söylemek mümkündür. Bu programlardan biri ise lisans düzeyinde eğitim veren İçmimarlık/İçmimarlık ve Çevre Tasarımı Programlarıdır. İçmimarlık bölümlerinde teorik derslerin yanı sıra uygulamalı, çizime ve yaparak gösterme öğretme biçimine dayalı, etkileşimli derslerin özellikle ilk iki yıl ağırlıklı olduğunu söylemek olasıdır. Salgın sürecinde yürütülen uzaktan eğitim bu uygulamalı derslerin ve teorik derslerin sürdürülmesinde farklı deneyimlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu çalışmada salgın sürecinde İçmimarlık programı öğretim üyelerinin eğitim sürecini nasıl geçirdikleri ve neler yaşadıkları konusunda deneyimlerini derinlemesine anlamak amaçlanmıştır. Fenomenolojik desenin tercih edildiği bu araştırmada farklı üniversitelerde İçmimarlık programlarında eğitim vermekte olan öğretim üyelerinin görüşleri alınmıştır. Verilerin toplanması için yarı yapılandırılmış görüşme formları çevrimiçi yarı yapılandırılmış olarak hazırlanmış, elektronik posta aracılığıyla ilgili kişilere gönderilmiştir. 33 öğretim üyesinden elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle kodlamalar yapılarak analiz edilmiştir. Sonuç olarak öğretim üyelerinin eğitim süresi boyunca yaşadıkları sorunlar ve deneyimler ortaya konularak, içmimarlık eğitiminde salgın sürecinde ve sonrasında sürdürülebilmesi için karma bir eğitim modelinin benimsenebileceği önerisinde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Covid-19 salgını, uzaktan eğitim, içmimarlık, öğretim üyeleri

Evaluation of the Views of the Interior Architecture Undergraduate Program Faculty Members on the Education Process in the Covid-19 Epidemic Process

Abstract

The Covid-19 epidemic, which has shown its effect all over the world, has started to show itself in our country since March 2020. The epidemic had different effects at pre-school, primary, secondary, undergraduate and graduate levels, all education levels were affected by the epidemic. Although technology plays an important role in ensuring the continuity of education, it is inevitable that there are positive and negative reflections throughout the process. It is possible to say that these effects cannot be ignored, especially in secondary education and undergraduate programs that provide hands-on training based on experience. One of these programs is the Interior Architecture / Interior Architecture and Environmental Design Programs, which provide undergraduate education. It is possible to say that in addition to theoretical courses in interior architecture departments, interactive courses based on drawing and showing by doing are especially important in the first two years. Distance education carried

out during the epidemic has led to different experiences in the continuation of these practical and theoretical courses. This study aimed to understand in depth how the faculty members of the Interior Architecture program spent their education process and what they experienced during the epidemic. In the research preferred phenomenology method, the opinions of the faculty members who teach in Interior Architecture programs at different universities were taken. For data collection, semi-structured interview forms were prepared online, and sent to the relevant persons via e-mail. The obtained data from 33 instructor were analysed by coding with the content analysis method. As a result, it has been suggested that mixed (hybrid) education model can be adopted in order to maintain during and after epidemic by revealing the problems and experiences by the instructors.

Keywords: The Covid-19 epidemic, distance education, interior design/architecture education, instructors

1. GİRİŞ

Tüm dünyada etkisini gösteren Covid-19 salgını ülkemizde 2020 mart ayından itibaren görülmeye başlanmıştır. Nasıl ilerleyeceği öngörülemez salgın sürecinde üniversitelerde 2019-2020 Bahar döneminde ilk olarak derslere üç haftalık ara verilmiştir. Bu üç hafta aradan sonra salgının seyrinde olumlu bir gelişme yaşanmadığından, salgının kontrol altına alınabilmesi için çeşitli kısıtlamalar ve yasaklar getirilmiştir. Bu kısıtlama ve yasaklar yüz yüze eğitimi olanaksız hale getirmiş ve dönemin uzaktan eğitim ile devam ettirilmesi konusunda karar verilmiştir. Uzaktan eğitimin 2020-2021 bahar dönemi sonuna kadar devam edeceği bilinmekte ancak önümüzdeki dönemlerde nasıl devam edeceği henüz öngörülememektedir.

Uzaktan eğitim, zaman ve mekan sınırlaması olmaksızın dijital platformlar üzerinden tablet, telefon, bilgisayar v.b. araçlarla gerçekleştirilen eğitim ve öğretim faaliyetlerinin bütünü olarak tanımlanabilir. Uzaktan eğitimin yükseköğretimde uygulanmaya başlaması her ne kadar 1980li yıllara dayanıyor olsa da hem teknolojinin hız kesmeden ilerlemesi hem de Covid-19 salgınının başlaması bu sistemin dijital öğrenme, online öğrenme, e-öğrenme gibi farklı isimlerle hayata geçirilmesini mecbur kılmıştır (Şekerci, Mutlu Danacı ve Kaynakçı Elinç, 2021; Persada, Miraja ve Nadlifatin, 2019).

Uzaktan eğitime birçok üniversite hazırlıksız yakalanmış, uzaktan eğitim alt yapısı olan üniversiteler ise sürece daha kolay uyum sağlamıştır. Uzaktan eğitim süreci teorik derslerin yürütülmesi ile ilgili eğitimi aksatacak bir sorun oluşturmamış ancak uygulamalı derslerin yürütülmesi hem ders yürütücüsü olan öğretim üyelerinin hem de öğrencilerin dijital platformlara uyum sağlamasını zorlaştırmıştır. Deneyime dayalı uygulamalı eğitim veren programlardan biri olan içmimarlık bölümlerinde de benzer sorunlar yaşanmıştır.

Tasarım eğitimi yaşanan ekonomik, kültürel, sosyal ve teknolojik gelişmelerle birlikte değişime uğramış ve kendi içinde bir gelişim göstermiştir. Yaparak öğrenme anlayışı ile temellenen tasarım eğitimi öğreticinin, öğrencinin ve materyallerinin bir arada bulunarak üretme sürecini kapsamaktadır. Tasarım süreci, sorunun belirlenmesi, çözüm üretme ve çözümün değerlendirilmesi olmak üzere üç aşamayı içermektedir (Kurt, 2009). Tasarımcı son kararı alana kadar bu süreçte tekrarlar yaşanabilir ve farklı çözümler geliştirilebilir. Tasarım eğitiminde de benzer şekilde öğretme-öğrenme amacıyla öğrenciden belirlenen bir tasarım problemine çözüm üretmesi beklenir. Öğrenci çözüm üretirken araştırır, edindiği bilgileri sentezler ve kapsamlı bir öğrenme süreci geçirir. İçmimarlık eğitiminin de bir tasarım eğitimi

olduğu göz önünde bulundurulduğunda tasarım eğitim anlayışlarından doğrudan etkilendiğini söylemek olasıdır.

İç mekân tarihi her ne kadar eskilere dayansa da kaynaklarda 20. yüzyıla kadar iç mekân eğitimi/ içmimarlık eğitimine ilişkin sınırlı bilgiye ulaşılmıştır (Kaptan, 2003). 20. Yüzyıldan itibaren içmimarlık uygulamalarının artması ile birlikte içmimarlık eğitiminin de kurumsallaşmaya başladığı söylenebilir. Amerika’da güzel sanatlar ve süsleme, mimarlık ve ev ekonomisi adı altında üç kurs ile başlamış, Avrupa’da da yine kurs seviyesinde iki temel akım üzerinden başlamıştır: Ecole des Beaux-Art ve Bauhaus. 20. Yüzyılda teknolojinin gelişmesi, üretimin farklı boyutlar kazanması tasarım eğitim programlarının da değişmesine neden olmuştur. Bauhaus öğrencinin yaratıcılığını ve kendini ifade edebilme gücünü ortaya çıkarma anlayışına sahip olduğundan dolayı dünyadaki birçok sanat ve tasarım temelli okula örnek olmuştur. Bauhaus eğitiminde, üç aşamalı (1) temel sanat eğitimi ve atölye uygulaması, (2) atölyelerde çiraklık/tasarım ve yapı ağırlıklı sınıflar, şantiyelerde yapı uygulaması, (3) araştırma bölümünde kuramsal deneysel eğitim anlayışı benimsenmiştir (Lökçe, 2002). Bu eğitim sistemleri Türkiye’deki içmimarlık eğitim oluşumunu da etkilemiştir. “Bauhaus ile birlikte artık öğrenci-öğreten etkileşimi ve bu etkileşimle beraber öğretim yöntemleri oldukça önem kazanmıştır. Bu dönem, öğrencinin özgürce gelişmesine, yaparak öğrenmesine ve kalıplardan arınmasına olanak tanımaktadır” (Onur ve Zorlu, 2017, s. 544). Her iki eğitim anlayışında var olan yaparak öğrenme, öğrenci farkındalığını oluşturma, anlama ve yapabilme becerilerini geliştirme felsefesi öğrencinin daha önce edinmiş olduğu kalıp bilgileri değiştirerek, esnek düşünme becerisi kazandırmayı hedeflemektedir. Özellikle öğrencilerin tasarım stüdyolarında zaman geçirmesi ve etkileşimde bulunmasına ortam hazırlanarak içmimar gibi düşünmesi sağlanmakta, grup halinde ve disiplinler arası çalışabilme becerisi kazandırılmakta, eleştirel düşünme öğretilmektedir.

Tarihsel süreç boyunca ortaya çıkan salgınlar tüm dünyada farklı etkiler oluşturmuştur. Salgın süreçlerinde kontrollerin sağlanması için kısıtlayıcı farklı uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Bu uygulamaların gerçekleştirildiği salgınlardan biri de 2019 yılında Çin’in Wuhan kentinde ortaya çıkan yeni bir virüs tipinden kaynaklanan Covid-19 salgınıdır. Ortaya çıkan bu virüsün hızla yayılmasından dolayı Dünya Sağlık Örgütü tarafından 11.03.2020 tarihinde “salgın” ilan edilmiştir (DSÖ, 2020). Salgının kontrol edilebilmesi amacıyla getirilen kısıtlamalar çeşitli kuralları da beraberinde getirmiş ve bu kurallar eğitimin devam ettirilmesini imkânsız hale getirmiştir. Bu süreçte üniversiteler eğitime uzaktan devam edebilmek için çeşitli program ve platformlar geliştirmişlerdir. Kısa süre içerisinde sürece uyum sağlanmaya çalışılsa da özellikle uygulamalı eğitim verilen programlarda farklı sorunlarla birlikte farklı deneyimler yaşanmıştır. Bu programlardan birisi olan, tasarım eğitimi felsefesine, yaparak öğrenme ve mekân deneyimine dayanan içmimarlık bölümündeki öğrenciler ve öğretim üyeleri de süreçten farklı yönlerden etkilenmişlerdir.

Bu çalışma kapsamında öğretim üyelerinin yaklaşık üç eğitim-öğretim dönemi boyunca yaşamış oldukları deneyimleri ortaya koymak ve uzaktan eğitimin olumlu ve olumsuz yönlerini belirlemek hedeflenmiştir.

1.1. Alan yazın

2020 yılında neredeyse tüm alanlarda Covid-19 salgın etkileri üzerine çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Özellikle farklı alanlarda akademisyen görüşlerinin değerlendirildiği çalışmalar yoğunluktadır. Ancak ulusal çalışmalar incelendiğinde İçmimarlık eğitiminde

akademisyenlerin uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin değerlendirildiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bu araştırmaya gereksinim duyulmuştur.

Tasarım temelli alanlarda gerçekleştirilen çalışmalardan bazıları ise aşağıda özetlenmiştir.

Temel Tasarım dersinde üç boyutlu tasarımın öğretilme sürecinin uzaktan eğitimdeki başarısının değerlendirildiği çalışma Kahraman tarafından gerçekleştirilmiştir. Çalışmada öğrencilere anket uygulanarak uygulanan yöntemin başarısı değerlendirilmiştir (Kahraman, 2020).

Mimarlık öğrencilerinin sanal eğitim ortamı ile ilgili algılarının öğrencilerin başarılarına olan etkilerini öğrenci görüşmeleri ile ortaya koymaya çalışan çalışma Oktay, Mutlu Danacı, Unvan, Kavas, Bakır tarafından gerçekleştirilmiştir (Oktay, Mutlu Danacı, Unvan, Kavas ve Bakır, 2021)

Mimarlık öğrencileri ve ders yürütücüleriyle yarı yapılandırılmış anket çalışması yapılarak, Türkiye'deki üniversitelerdeki mimarlık eğitiminde uzaktan eğitimin uygulamalı derslerdeki sürdürülebilirliğinin araştırılması amaçlandığı çalışma Şekerci, Mutlu Danacı, Kaynakçı Elinç tarafından gerçekleştirilmiştir (Şekerci, Mutlu Danacı ve Kaynakçı Elinç, 2021).

Merdim, uzaktan eğitim ile ilgili çağrıda bulunup akademisyen ve öğrencilerin yanıtlarını iki ayrı yazı halinde paylaşmıştır. Türkiye'nin farklı kent ve üniversitelerinde ders veren 23 akademisyenin konuyla ilgili düşüncelerini bir mimarlık portalı olan Arkitera web sayfasında yayınlanmıştır. Akademik bir çalışma olmamasına rağmen görüşlerin alan yazına katkı sağlayacak düzeyde olduğu söylenebilir (Merdim, 2020).

Bingöl (2020), Peyzaj mimarlığı bölümündeki öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine ilişkin memnuniyetlerini ve uzaktan eğitim sisteminin peyzaj mimarlığı bölümlerindeki uygulanabilirliğini değerlendirmiştir. Sonuç olarak özellikle uygulamalı ve bilgisayar destekli tasarım derslerinde yaşanan sorunlardan dolayı uzaktan eğitim sisteminin bu bölüm için uygun olmadığını ortaya koymuştur.

Sakarya, uzaktan eğitim sürecinde yürütülen Teknik Resim dersine ilişkin bir inceleme yapmıştır. Bu ders sürecinde hem yüz yüze eğitimi hem de uzaktan eğitimi deneyimleyen öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin değerlendirmeleri incelenmiştir. Sonuç olarak katılımcılar derslerin yeniden izlenebilmesini, zamanın daha verimli kullanılabilmesini, ders notlarının öğrencilerle online olarak paylaşımını, eğitimcinin uygulamaları kolaylıkla kontrol edebilmesi ve öğrencilerin hatalarını daha kolay öğrenebilmesini olumlu olarak değerlendirirken, canlı ders bağlantısının gerektirdiği teknik donanım ve bağlantı sorunlarını, derslerin tekrar izlenmesinin canlı ders devamlılığını azaltması, ev/aile ortamında yaşanan fiziksel çevre sorunları v.b. gibi konuları olumsuz olarak değerlendirmiştir. Bu nedenle araştırmacı tarafından dersin teorik bölümlerinin online olarak anlatıldığı, uygulamanın ise fiziksel olarak stüdyo ortamında gerçekleştirildiği karma (hibrit) bir eğitim programı oluşturulmasının öğrenci motivasyonu, başarı ve öğrenme düzeyini arttırılabileceğini öngörmüştür (Sakarya, 2021).

Ozorhon ve Lekesiz, mimari eğitimde uzaktan eğitim deneyimine ve potansiyeller ile sorunları ortaya çıkartmayı amaçlamıştır. Sonuç olarak mimarlık eğitiminin görsel üretim ve ifade dayalı olması uzaktan eğitim sürecine uyumu kolaylaştırıyor olsa da, sözlü iletişim sorunları yaşanmasının önüne geçemediğine ulaşımlardır.

Uluslararası alan yazında ise tasarım disiplinlerine ilişkin Asadpour (2021), AL-ayash ve Hussein (2020), Ahmad, Sosa ve Musfy (2020), Varma ve Jafri (2020), Fallatah, (2020), Mohammed, Taha, Mohammed, Mamand, Mohammed (2021), Ceylan, Şahin, Seçmen, Somer, Süher (2020)'in çalışmalarına ulaşılmıştır.

Asadpour, İran'daki bir okulda mimari tasarım derslerine sanal bir öğrenme deneyiminde öğrencilerin algılarını belirlemeye odaklanmıştır. Sonuç olarak, öğretmenlerin danışman ve kolaylaştırıcı olarak hareket ettiği, öğrencilerin ise kendi kendini yöneten öğrenenler olarak hareket ettiği bir modelin uygulanabileceği sonucuna ulaşmıştır.

AL ayash ve Hussein (2020), Jordan Petra University ve Bahrain Gulf University'de yer alan İç Mimarlık Bölümlerindeki salgın sürecinde yaşanan deneyimler incelenmiştir. Sonuç olarak süreç içerisinde sorunlarla karşılaşıldığı, ancak uzaktan eğitim ve ilgili kişilerle bu konu üzerine çalışarak içmimarlık eğitime katkı sağlanabileceğine ulaşılmıştır.

Benzer şekilde Ahmad, Sosa ve Musfy (2020), da salgın sürecinde içmimarlık eğitiminde görev yapmakta olan akademisyenlerin görüşlerini değerlendirmiş ve bu sürecin olumlu ve olumsuz yönlerini ortaya koymuştur.

Varma ve Jafri (2020)'de Hindistan'da mimarlık eğitiminin verildiği farklı yükseköğretim kurumlarındaki öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin değerlendirmeleri karşılaştırılmış ve sonuç olarak karma eğitim yönteminin uygulanmasının kullanılabilirliğini ortaya koymuşlardır.

Fallatah, (2020) son sınıf içmimarlık öğrencilerinin uzaktan eğitimde deneyimlemiş oldukları olumlu ve olumsuzlukları ortaya çıkartmayı amaçlamış ve sonuç olarak öğrencilerin karma modeldeki bir eğitim sistemini tercih ettikleri ortaya çıkmıştır.

Mohammed, Taha, Mohammed, Mamand, Mohammed (2021), birinci sınıf öğrencilere uygulanan anket yolu ile uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitimi karşılaştırmıştır. Sonuç olarak her iki sistemin de olumlu ve olumsuz yönlerinin olduğu, bu doğrultuda karma bir eğitim yapısının kullanılabilirliğini savunmuştur.

Ceylan, Şahin, Seçmen, Somer, Süher (2020), öğrencilerin uzaktan eğitim deneyimlerini değerlendirmelerini incelemiştir. Sonuç olarak karma eğitim modeli önerisinin mimarlık eğitimi için uygun olduğuna ulaşmışlardır.

Ulusal ve uluslararası araştırmaların ortak sonucunun karma eğitim modelinin uygulanması olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu araştırmada ise Türkiye'de içmimarlık bölümünde ders yürütücülüğü yapmakta olan öğretim üyelerinin/öğretim elemanlarının yaşamış olduğu deneyimler, sorunlar ve onların görüşlerine odaklanılmıştır. Bu görüşler İçmimarlık eğitiminde uzaktan eğitim sürecinin geleceğine yön vermesinden dolayı önemlidir. Bu nedenle gerçekleştirilen bu çalışmaya gereksinim duyulmuştur.

1.2. Amaç

Bu çalışmada Covid-19 salgın sürecinde İçmimarlık/İçmimarlık ve Çevre Tasarımı Lisans Programı öğretim üyelerinin eğitim sürecinde yaşadıkları deneyimleri anlamak ve ortaya çıkartmak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmaya çalışılmıştır:

1. İçmimarlık/İçmimarlık ve Çevre Tasarımı Lisans Programı öğretim üyelerinin salgına ilişkin korku seviyeleri nedir?
2. İçmimarlık/İçmimarlık ve Çevre Tasarımı Lisans Programı öğretim üyelerinin uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. İçmimarlık/İçmimarlık ve Çevre Tasarımı Lisans Programı öğretim üyelerinin uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları sorunlar nelerdir?
4. İçmimarlık/İçmimarlık ve Çevre Tasarımı Lisans Programı öğretim üyelerinin uzaktan eğitim sürecinde akademisyenlik mesleği hakkındaki görüşleri nelerdir?

2. YÖNTEM

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (olgubilim) ile desenlenmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda, Covid-19 salgın sürecinde devam ettirilen uzaktan eğitim sürecinde ders yürüten öğretim üyelerinin yaşadıkları deneyimler hakkında derinlemesine bilgi edinebilmek için fenomenoloji deseni seçilmiştir. Olgubilim deseninde çoğunlukla görüşme veri toplama tekniği kullanılarak, bireylerin olay ve durumları nasıl algıladıklarını ve algılananın özünün ne olduğu anlaşılmaya çalışılmakta, dolayısıyla da daha derinlemesine bilgi edinilmektedir (Bal, 2016). Bu nedenle gerçekleştirilen bu araştırmanın amacı doğrultusunda olgubilim deseni tercih edilmesi uygun görülmüştür.

2.1. Katılımcılar

Türkiye’de İçmimarlık eğitimi veren (devlet(17) ve özel (34)) toplam 51 üniversitede ders yürütücülüğü yapmakta olan 442 öğretim elemanı/öğretim üyesine “Covid-19 Salgın Sürecinde İçmimarlık Lisans Programı Öğretim Üyelerinin Uzaktan Eğitim Süreci Hakkında Görüşlerinin Değerlendirilmesi” formu e-posta yolu ile iletilmiştir. Gönderilen mail adreslerinden on dokuzu farklı nedenlerden dolayı iletilmemiştir. Toplamda 33 öğretim üyesi/elemanı formu cevaplamıştır.

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

	Frekans	Yüzdeler (%)
Cinsiyet		
Kadın	26	78,8
Erkek	7	21,2
Yaş		
25-30	2	6,1
31-40	11	33,3
41-50	14	42,4
51-60	2	6,1
60+	4	12,1
Hizmet Ettiğiniz Yıl		
1-5	8	24,2
6-10	7	21,2
11-15	1	3,0
16-20	9	27,3
21+	8	24,2
Hizmet Ettiğiniz Kurum Türü		
Devlet	14	42,4
Vakıf	19	57,6

Çalışma Durumunuz		
Tam zamanlı	29	87,9
Yarı zamanlı	4	12,1
Salgın Korku Düzeyiniz		
Korkuyorum	14	42,4
Biraz Korkuyorum	14	42,4
Kararsızım	1	3,0
Korkmuyorum	4	12,1
Yürütücüsü olduğunuz Dersler		
Teorik Dersler	1	3,0
Uygulamalı Dersler	6	18,2
Her ikisi de	26	78,8

Tablo1’de görüldüğü üzere katılımcıların 26 (%78,8)’sı kadın, 7 (%21,2)’si erkektir. Katılımcıların yaş aralıkları incelendiğinde 31-50 yaş aralığındaki katılımcıların çoğunlukta olduğu, 31-40 yaş aralığındaki katılımcıların 11 (%33,3), 41-50 yaş aralığındaki katılımcıların ise 14 (%42,4) kişi olduğu görülmektedir. Öğretim üyelerinin hizmet ettikleri yıllar incelendiğinde, 1-5 yıl arasında olanların 8 (%24,2), 6-10 yıl arasında olanların 7 (%21,2), 11-15 arasında olanların 1 (%3), 16-20 yıl arasında olanların 9 (%27,3), 21 ve üzeri olanların ise 6 (%24,2) kişi olduğu görülmektedir. Öğretim üyelerinin 14 (%42,4)’ü devlet, 19 (%57,6)’u vakıf üniversitesinde görev yapmakta, 29 (%87,9)’u tam zamanlı, 4 (%12,1)’ü ise yarı zamanlı olarak çalışmaktadır. Öğretim üyelerinin 14 (%42,4)’ü salgından korktuğunu, 14 (%42,4)’ü salgından biraz korktuğunu, 1 (%3)’i kararsız olduğunu, 4 (%12,1)’ü salgından korkmadığını belirtmişlerdir.

2.2. Veri Toplama Araçları ve Süreci

Nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan veri toplama araçları görüşme, gözlem ve belge incelemesidir (Balcı, 2018). Fenomenoloji araştırmalarında ise genellikle görüşmeler veri toplama aracı olarak tercih edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu araştırmada da belirlenen amaç doğrultusunda görüşmelerle veri toplanması uygun görülmüştür. Araştırmacı tarafından görüşme formu hazırlanmış ve yöntem bilgisine sahip bir uzman ve alan uzmanı üç akademisyenin görüşü alınmıştır. Dört uzman görüşme formunun kapsam geçerliğine sahip olduğu konusunda uzlaşmışlardır. Çalışmanın yürütülebilmesi için Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Bilimsel Araştırma Yayın Etik Kurulu’ndan onay (E-95728670-020-13157) alınmıştır. Araştırma görüşme soruları “Google Forms” yazılımı üzerinden düzenlenmiştir. Görüşme formu linki, Türkiye’de İçmimarlık eğitimi veren (YÖK sisteminde bulunan Kıbrıs’ta yer alan da dahil) üniversitelerin web sayfalarından ulaşılan kurumsal e-posta adreslerine gönderilmiştir. Araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden öğretim üyeleri tarafından form doldurulmuştur.

Görüşme formu dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcılara ilişkin demografik bilgilerin edinildiği sorular yer almaktadır. İkinci bölümde COVID-19 salgın sürecinde uzaktan eğitim ve öğretim hakkında görüşlerin alındığı sorular yer almaktadır. Üçüncü bölümde salgın sürecinde gerçekleştirilen eğitim ve öğretim faaliyetlerinde yaşanan sorunlara ilişkin sorunlar yer almaktadır. Dördüncü bölümde ise salgın sürecinde uzaktan eğitim ve öğretim sürecinin

akademisyenlik mesleği üzerindeki etkilerine ilişkin görüşlerin alınabileceği sorular yer almaktadır. Görüşme formunda yer alan bazı sorular aşağıdaki gibi sıralanabilir;

- Uzaktan eğitim sürecine ilişkin (eğitim aldıysanız) ne tür bir eğitim aldınız?
- Salgından önceki örgün eğitim sürecindeki öğretim yöntem/teknikleriniz ve materyalleriniz nelerdi?
- Uzaktan eğitim sürecindeki öğretim yöntem/teknikleriniz ve materyalleriniz nelerdir?
- Uzaktan eğitim sürecinde derse hazırlık ve ders sürelerinize ilişkin bilgi verir misiniz?
- Uzaktan eğitim sürecinde teknik sorunlar yaşadığınız bu sorunlar nelerdir?
- Uzaktan eğitim sürecinde hangi dersleri yürütmekte sorun yaşadınız? Neden?
- Uzaktan eğitim süreci akademik çalışmalarınızı (eğitim-öğretim, yayın vb.) nasıl etkiledi?
- Salgın sonrasında mesleğinizle ilgili olarak gerçekleştirmeyi planladığınız çalışmalar nelerdir?
- Genel olarak değerlendirdiğinizde salgın döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitimin olumlu yönleri nelerdir?

2.3. Veri Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmış ve gereken durumlarda bulguları desteklemek için öğretim üyelerinin görüşlerine yer verilmiştir. “İçerik analizi, mesajda, bireyi görünmeden etkileyen öğelerin belirlenmesine yönelik ‘ikinci bir okuma’dır” (Bilgin, 2014). İçerik analizi kişileri etkileyen olay ve durumları sistematik bir şekilde gruplandırarak yorumlama olarak tanımlanabilir. Bu doğrultuda bu araştırmada görüşmede elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Katılımcıların vermiş oldukları cevaplar kodlamalarla birlikte ilgili temaların altına yerleştirilerek bulgular ortaya konmuştur. Kodlamalar aşamasında kodlama yapılması için araştırmacı dışında bir alan uzmanından destek alınmıştır. Miles ve Huberman’ın güvenilirlik (Güvenirlik=görüş birliği/(görüşbirliği+görüş ayrılığı)*100) formülü doğrultusunda görüş birliğinin %80 ve üzeri olan araştırmaların güvenilir olduğu düşünülebilir (Miles ve Huberman, 1994). Verilerin analizinde kodlayıcılar arası güvenilirlik yapılmış ve %93,3 ((210/225)*100) oranında uzlaşma olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda yapılan bu araştırmanın güvenilir olduğu söylenebilir.

3. BULGULAR

İçmimarlık bölümlerinde ders yürütücülüğü yapan öğretim üyelerine uygulanan, dört bölümden oluşan görüşme formunun birinci bölümündeki katılımcılara ilişkin veriler Katılımcılar başlığı altında incelenmiştir. Diğer bölümler ise üç başlık altında incelenmiştir.

3.1. Uzaktan eğitim sürecinde eğitim ve öğretim etkinlikleri

İçmimarlık bölümlerinde görev yapmakta olan öğretim üyelerine eğitim öğretim etkinliklerine ilişkin, öğretim etkinliklerinin gerçekleştirilmesinde hangi platformları kullandıkları hakkında, kullandıkları platforma ilişkin eğitim alıp almadıkları ve alınan eğitimin yeterliği hakkında, hem örgün hem de uzaktan eğitim öğretim sürecinde kullanmış oldukları yöntem/teknik ve materyallerin neler olduğu hakkında, ayrıca hem örgün hem de uzaktan eğitim sürecinde derse hazırlık ve ders süreleri hakkında sorular sorulmuştur. Verilen cevaplar doğrultusunda Tablo 2’de yer alan kodlar ortaya çıkmıştır.

Tablo 2. COVID-19 Salgını Sürecinde Uzaktan Eğitim ve Öğretim Etkinlikleri

Tema	Alt tema	Kodlar (Frekans)
Eğitim ve öğretim etkinlikleri	Öğretim etkinliklerinin gerçekleştirildiği platform	Zoom (23)
		Üniversitenin kendi uzaktan eğitim platformu (22)
		WhatsApp (8)
		Microsoft teams (5)
		Google Classroom (4)
		Google meet (3)
		Teamviewer (2)
		Teamlink(1)
		Youtube(1)
		E-posta (1)
		Instagram (0)
	Uzaktan eğitime ilişkin alınan eğitim etkinlikleri	Üniversite tarafından verilen eğitim (13)
		Eğitim almadım. (11)
		Öğretim etkinliklerinin gerçekleştirildiği dijital platformun kullanımı hakkında eğitim (9)
		Uzaktan eğitim hakkında bilgilendirme eğitimi (4)
		Uzaktan eğitimin etkin ve verimli yapılmasına yönelik eğitim (3)
		Eğitim aldım. (2)
		Bölümde teknik destek veren Hocalardan alınan eğitim (1)
		Eğitim materyali üretimine yönelik eğitim (1)
		Deneme yanılma ile öğrendim. (1)
	Uzaktan eğitime ilişkin alınan eğitim etkinliklerinin yeterliği	Yeterli (18)
		Yetersiz (1)
		Eğitim almadım (11)
		Deneyimleyerek öğrendim (2)
		Uygulamalı dersler için özelleştirilebilir (1)
		Verilecek hiçbir eğitim yeterli olmayacaktır. (1)
	Örgün eğitim sürecindeki öğretim yöntem/teknikleri	Düz anlatım (17)
		Yaparak/Göstererek öğretme (17)
		Eş zamanlı ders (8)
		Kritik verme (8)
		Tartışma (2)
		Birebir iletişim (2)
		Teknik gezi (2)
		Video Kaynakları (1)
		Grupla öğretim (1)
		Problem çözme (1)
		Geri bildirim (1)
		Seminer (1)
		Ödev (1)
		Geleneksel (1)
		Soru-Cevap (1)
	Örgün eğitim sürecindeki öğretim materyalleri	Görsel sunum (13)

	Yazılı kaynak (9)
	Çizimler/Çıktılar (9)
	Teknik çizim malzemeleri (4)
	Maket (3)
	Teknik donanım (2)
	Video kayıt (1)
Uzaktan eğitim sürecindeki öğretim yöntem/teknikler	Düz anlatım (8)
	Online çizerek gösterme (5)
	Online kritik (5)
	Videolu anlatım (3)
	Geri bildirim (2)
	Soru cevap (1)
	Gruplama (1)
	Dijital sunum (1)
	Oyunlaştırarak öğretme (1)
	Ödev (1)
	Seminer (1)
Uzaktan eğitim sürecindeki öğretim materyaller	Teknik donanım (8)
	Görsel sunum (8)
	Video (6)
	Dijital kaynak (4)
	Yazılı ve görsel kaynak (2)
	Çizimler (2)
Örgün eğitim sürecinde derse hazırlık süresi	İki saat ve üzeri (5)
	Uzaktan eğitime göre daha kısa (4)
	Dönem başı hazırlık (3)
	Beş dakika hazırlık (2)
	Haftalık ön hazırlık (2)
	On beş dakikalık hazırlık (1)
	Uzaktan eğitime göre daha uzun (1)
	Ders saati kadar hazırlık (1)
	Ders saati içinde (1)
	Hazırlıksız (1)
	Geleneksel (1)
Örgün eğitim sürecinde ders süresi	Programdaki kadar (7)
	Daha uzun (3)
	Daha kısa (1)
	Geleneksel (1)
Uzaktan eğitim sürecinde derse hazırlık süresi	Daha uzun (11)
	Bir değişiklik olmadı (7)
	Haftalık hazırlık (2)
	Üç gün (1)
	Beş dakika (1)
	Hazırlıksız (1)
	Otuz dakika (1)
Uzaktan eğitim sürecinde ders süresi	Daha fazla (8)
	Bir değişiklik olması (7)
	Daha az (2)
	Programdaki kadar (1)

Tablo 2 incelendiğinde öğretim üyelerinin çoğunlukla Zoom platformunu (23) ve üniversitenin kendi uzaktan eğitim platformunu (22) kullandıkları, bu platformların yanında whatsapp, Microfost Teams, Google classroom, Google meet, Teamviewer, Teamlink, Youtube, e-posta gibi platformları da sürece dâhil ettikleri ortaya çıkmaktadır. Kullanmış oldukları platform ile ilgili eğitim alıp almadıkları sorusuna 11 kişi eğitim almadığını belirtmiş, diğerleri ise farklı konulara odaklanan eğitimler aldıklarını vurgulamışlardır. Üniversitenin kendi verdiği eğitimi alan 13, Öğretim etkinliklerinin gerçekleştirildiği dijital platformun kullanımı hakkında eğitim alan 9, Uzaktan eğitim hakkında bilgilendirme eğitimi alan 4, Uzaktan eğitimin etkin ve verimli yapılmasına yönelik eğitim alan 3 öğretim üyesi bulunmaktadır. Bu eğitimlere ek olarak diğer öğretim üyeleri ise deneme yanılma yolu ile kendileri öğrendiklerini, bölüm içerisinde konuya ilişkin bilgi sahibi diğer öğretim üyelerinden öğrendiklerini belirtmişlerdir. K14 kodlu öğretim üyesi konu ile ilgili *“Bölüm içinde teknik destek veren hocalardan alınan eğitim ve üniversite genelinde verilen eğitim”* cevabını vermiştir. Alınan eğitimin yeterliliğine ilişkin soruya verilen cevaplardan eğitim alanlardan 18’inin aldıkları eğitimi yeterli, 1’inin ise yetersiz bulduğu ortaya çıkmaktadır. 2 öğretim üyesi ise deneyimleyerek öğrendikleri vurgulamıştır. K16 kodlu öğretim üyesi deneyimleyerek öğrenme sürecini *“Eğitimi verenler 2 haftalık bir süreçte hızlı bir şekilde sistemi öğrenip bize aktarabildiler, sonrasında herkes deneme yanılma ile olaya hakimiyet kazandı”* cümlesi ile açıklamıştır.

Örgün eğitim sürecindeki öğretim yöntem/teknikleri bulguları incelendiğinde düz anlatım (17) ve yaparak/göstererek öğretmenin (17) en çok kullanılan teknikler olduğu ortaya çıkmaktadır. Uzaktan eğitim sürecinde ise en çok kullanılan yöntem ve teknikler arasında düz anlatım (8) ve online çizerek gösterme (5) yer almaktadır. Örgün ve uzaktan eğitim sürecindeki öğretim yöntem ve teknikleri karşılaştırıldığında uzaktan eğitimdeki tekniklerin çeşitliliğinin azaldığı dikkat çekmektedir. Yapararak/göstererek öğretme yerini online çizerek gösterme almıştır. Örgün öğretim sürecinde kullanılan materyal bulguları incelendiğinde görsel sunum (13), yazılı kaynaklar (9), çizimler/çıktılar (9), teknik çizim araç gereçleri (4), maket (3), teknik donanım (2) ve video kayıtların (1) yer aldığı gözlemlenmektedir. Uzaktan eğitimde kullanılan materyaller arasında teknik donanım (8), görsel sunum (8), video (6), dijital kaynak (4), yazılı ve görsel kaynaklar (2), çizimler (2) yer almaktadır. Örgün ve uzaktan eğitim sürecinde kullanılan materyaller karşılaştırıldığında örgün eğitimdeki görsel sunumun, yazılı kaynakların ve çizimlerin yerini bilgisayar, mikrofon, kamera gibi teknik donanıma, video ve dijital kaynaklara bıraktığı gözlemlenmektedir. Çizimlerin/çıktıların materyal olarak kullanımı azalma eğiliminde olduğu görülmektedir.

Örgün ve uzaktan eğitim sürecindeki derse hazırlık sürelerine ilişkin verilen cevaplarda ortaya çıkan bulgular incelendiğinde uzaktan eğitim sürecinde hazırlık süresinin daha uzun (11) olduğuna ilişkin veriler elde edilse de herhangi bir değişiklik olmadığını (7) belirten öğretim üyeleri de yer almaktadır. K30 kodlu öğretim üyesi konuya ilişkin *“Mesela öğrencilere dersin Zoom bağlantısını göndermek bile bir hazırlık aslında. Bunun dışında bazı derslerim video ders olmaya çok müsait olduğu için onları video ders haline getirerek Youtubedan yayınladım. Haftalık olarak hazırlanmak gecelerimi de iş için kullanma zorunluluğu oluşturdu. Tabi ki dersleri uzaktan erişim şeklide yüklediğim için derste bilfiil bulunma zorunluluğum olmadığından bu durum bir miktar avantaj sağladı ancak video derslerin hazırlanması, montajı çok fazla zaman alıyordu. Özellikle videoların Youtube gibi bir servise yüklenmesi zorunluluğu evdeki internet trafiğini de olumsuz etkiledi. Video derslerin hazırlanması ve yüklenmesi için okulda derse girmeye göre iki katı zaman harcamış olabilirim.”* cümleleri ile uzaktan eğitimdeki sürecin uzun olduğunu vurgulamaktadır. Ders süreleri karşılaştırıldığında ise uzaktan eğitimde dersin daha uzun sürdüğünü söyleyenlerin sayısı daha fazladır. Bunun

yanında bir değişiklik olmadığını belirtenlerin sayısı da uzun sürdüğünü söyleyenlerin sayısına yakın olduğu söylenebilir.

3.2. Uzaktan eğitim sürecinde yaşanan sorunlar

Öğretim üyelerinin salgın sürecinde gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları sorunları ortaya çıkarmak amacıyla yaşadıkları teknik sorunlara, öğrenci ile yaşadıkları sorunlara, yönetim ile yaşadıkları sorunlara, derslerle ilgili yaşanan sorunlara yönelik sorular yöneltilmiştir. Verilen cevaplar Tablo 3'te görüldüğü üzere kodlanmıştır.

Tablo 3. COVID-19 Salgın Sürecinde Uzaktan Eğitim ve Öğretim Sürecinde Yaşanan Sorunlar

Tema	Alt tema	Kodlar (Frekans)
Uzaktan eğitim sürecinde yaşanan sorunlar		Teknik (29)
		Öğrenciler ile iletişim vb. (19)
		Diğer öğretim üyeleri (3)
		Dersler (2)
		Bölüm/Fakülte yönetimi (4)
		Sorun yaşamadım (2)
		Öğrencilerde motivasyon düşüklüğü (1)
		Fiziksel çevre koşullarının yetersizliği (1)
	Teknik Sorunlar	İnternet bağlantı sorunlar (21)
		Bilgisayar sorunları (8)
		Eğitim platformunun sistemsel sorunları (6)
		Elektrik kesintisi (3)
		Teknik destek (2)
		Programa uyum sağlama (2)
		Sorun yaşamadım (2)
		Teknik bilgiye ulaşım (1)
		Öğrenci maillerinden gelen virüs (1)
	Öğrencilerle ilgili yaşanan sorunlar	Derse aktif katılmama (10)
		Sorun yaşamadım (8)
		İnternet erişimi (6)
		Odaklanma sorunu (3)
		Öğrenciye erişim/iletişim (3)
		Öğrenci ekipman sorunu (2)
		Fiziksel çevre koşullarının yetersizliği (2)
		Her an iletişim kurma (2)
		Otorite zayıflaması (1)
		Kritiklerin verimsizliği (1)
		Motivasyon eksikliği (1)
	Fakülte/Bölüm yönetimi ile yaşanan sorunlar	Sorun yaşamadım (28)
		İletişim kopukluğu (1)
		Okulda bulunma zorunluluğu (1)
		Toplantıların fazla olması (1)
		Yetersiz personel sayısı (1)
		İş yükü fazlalığı (1)
	Derslerle ilgili yaşanan sorunlar	Uygulamalı dersler (15)
		Sorun yaşamadım (10)
		Teorik dersler (5)

Uzaktan eğitim sürecinde yaşanan temel sorunların neler olduğunu sordüğümüzda en fazla sorunun teknik (29), öğrenciler ile iletişim v.b. (19) konularında olduğu ortaya çıkmıştır. Bu

konular dışında diğer öğretim üyeleri ile, derslerle, bölüm/fakülte yönetimi ile sorun yaşayan öğretim elemanlarımız da olmuştur. Ayrıca öğretim üyeleri öğrencilerdeki motivasyon düşüklüğü ve fiziksel çevre koşullarının yetersizliğinden kaynaklanan sorunların da olduğunu belirtmişlerdir. Teknik olarak hangi konularda sorun yaşadıklarını sorduğumuzda internete bağlı sorunlar (21), bilgisayar sorunlar (8), eğitim platformunun sistemsel sorunları (6), elektrik kesintisi (3), teknik destek (2), programa uyum sağlama (2), teknik bilgiye ulaşamama (1) ve öğrencilerden gelen virüsler (1) gibi sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. İnternete bağlı sorunlar arasında bağlantının kesilmesi, bağlantı hızı ya da öğrencilerin internet altyapılarının yetersiz olması gibi sorunlar olduğunu belirtmişlerdir. K33 konuya ilişkin “*Evde kullanılan bilgisayarın zaman zaman yetersiz kalması, internetin kesintiye uğraması ve uzun süre devam etmesi, ikamet edilen yerde oluşan elektrik kesintileri*” ifadesiyle yaşadığı teknik sorunlara ilişkin betimlemelerde bulunmuştur.

Öğrencilerle ilgili yaşanan sorunlara ilişkin soruya verdikleri cevaplara göre en çok yaşanan sorunun öğrencilerin derse aktif katılımının olmaması (10) olmuştur. Bunun yanında internet erişimi (6), odaklanma sorunu (3), öğrenciye erişim ve iletişim (3), öğrenci donanım sorunu (2), fiziksel çevre koşullarının yetersizliği (2), her an iletişim kurma talepleri (2), otorite zayıflığı (1), motivasyon eksikliği ve kritiklerin verimsizliği sorunları da öğretim üyelerinin vermiş oldukları cevaplar arasında yer almaktadır. Sorun yaşamayan öğretim üyesi sayısı da sekizdir. Öğretim üyeleri öğrencilerle ilgili yaşadıkları sorunları şu şekilde ifade etmişlerdir: K5 “*öğrenci ile göz göze gelmemek, her ne kadar kameraların açık olmasını zorunlu kılsak da bunu yapmayan öğrenciler kapalı kamera ve ses ile derste yokmuşlar gibi algılanır.*”, K22 “*Kamera açmamaları önemli bir sorundu. Katılımcı listesinde görünmelerine rağmen birkaç kez isimlerini tekrarlamak zorunda kaldık çok kere. Cevapsız ve tepkisiz olmaları nedeni ile ekstra motivasyon sağlamak için çok çaba harcamamız gerekti ve bu çaba çoğunlukla az karşılık buldu.*”, K33 “*Öğrencilerin özel hayatı ihlal sayması nedeniyle kameralarını açmamaları, derste olduklarını fiziksel olarak takip edememek, tasarım eğitiminin etkileşimli bir eğitim olduğu göz önüne alındığında yüz yüze eğitime oranla bu etkileşimin uzaktan eğitimde olmaması, öğrencilerin bulunduğu konumlarda internet/elektrik sorunlarının yaşanması, öğrencilerin evlerindeki kısıtlı ve uygun olmayan yaşam alanları nedeniyle odaklanamaması...*”.

Öğretim üyelerine Fakülte/Bölüm yönetimi ile uzaktan eğitim sürecinde sorun yaşayıp yaşamadıklarına ilişkin yönelttiğimiz soruya verilen cevaplar doğrultusunda sorun yaşamayanların çoğunlukta olduğu ortaya çıkmıştır. Cevaplar incelendiğinde sorun yaşamadım (28), iletişim kopukluğu (1), okulda bulunma zorunluğu (1), toplantıların fazla olması (1), yetersiz personel sayısı (1), iş yükü fazlalığı (1) kodları ortaya çıkmıştır.

Derslerle ilgili yaşanan sorunlar incelendiğinde uygulamalı dersler (15), sorun yaşamadım (10), teorik dersler (5) cevapları ortaya çıkmıştır. Bu veriler doğrultusunda uygulamalı derslerin teorik derslere göre neredeyse üç kat fazla sorun teşkil ettiği görülmektedir. Konuya ilişkin yaşanan sorunları K18 “*Teknik resim ve temel tasarım ve proje. Uygulamalı dersler olması nedeniyle öğrenciye geri bildirimim çok zor oldu.*”, K1 “*Proje dersi. Uygulamalı ve deneyimin aktarımına dayalı olan bu ders için öğrenci sayısı çok fazladır. Bir öğrenciye ayrılan zaman oldukça uzun olmaktadır.*” şeklinde dile getirmişlerdir.

3.3. Uzaktan eğitim sürecinin öğretim üyelerine etkisi

Uzaktan eğitimin öğretim üyeleri üzerindeki etkilerini ortaya çıkartmak için eğitim teknolojilerinin kullanımı, kaygı duyulan konular, akademik çalışmalar, mesleki doyum ve

tutum, salgın sonrasında gerçekleştirmek istenen çalışmalarla ilgili sorular sorulmuştur. Cevaplar doğrultusunda elde edilen verilerden Tablo 4'te yer alan kodlar oluşturulmuştur.

Tablo 4. Covid-19 Salgın Sürecinde Uzaktan Eğitim ve Öğretim Sürecinin Akademisyenlik Mesleği Üzerindeki Etkileri

Tema	Alt tema	Kod
Öğretim üyelerine olan etki	Eğitim teknolojileri kullanımına olan etkileri	Olumlu/geliştirdi (20)
		Farklı programları öğrendim (5)
		Kullanımım arttı (3)
		Değişim olmadı (2)
		Hız kazandım (1)
	Öğretim üyelerinin kaygı duydukları konular	Çok zaman aldı (1)
		Teknik sorunlar yaşamak (6)
		Öğrenciler ile iletişim (6)
		Motivasyon kaybı (5)
		Sağlık sorunları yaşamak (5)
		Yetersiz kalma (4)
		Öğrencilerin sosyalleşememesi (4)
		Öğrencilerin başarısızlığı (2)
		Derslerin kayda alınması (2)
		Sürecin uzun sürmesi (1)
		Öğrencilerin tolerans talepleri (1)
		Ölçme ve değerlendirme yetersizliği (1)
		Disiplin yetersizliği (1)
		Düşünme yeteneklerinin olmaması (1)
		Eğitimin niteliği (1)
	Ekran karşısında uzun süre kalma (1)	
Öğretim üyelerinin akademik çalışmalarına olan etkileri	Fakülte ile iletişim (1)	
	Grup çalışması yapamama (1)	
	Öğrencilerin mekân deneyimi yaşayamamaları (1)	
Öğretim üyelerinin mesleki doyum ve tutumlarına etkileri	Olumsuz (21)	
	Olumlu (10)	
Öğretim üyelerinin salgın sonrasında gerçekleştirmek istedikleri çalışmalar	Bir değişiklik olması (2)	
	Olumsuz (13)	
	Olumlu (10)	
	Bir değişim olmadı (7)	
	Etkinliklere katılmak/düzenlemek (5)	
	Teknik geziler düzenlemek (4)	
	Deneysel çalışmalar yapmak (3)	
	Çevrimiçi uygulamaları kullanmak (3)	
	Yeni araştırmalar (3)	
	Akademik çalışmalarını tamamlamak (3)	
Aynı şekilde devam etmek (3)		
Plan yapamıyorum (2)		
Geliştirdiğim yöntemleri kullanmak (1)		
Teknolojiyi aktif tutmak (1)		
Dinlenmek (1)		
Kütüphaneye gitmek (1)		
Bim dersi açmak (1)		

Öğretim üyelerinin eğitim teknolojilerini kullanımı uzaktan eğitim sürecinde nasıl bir değişikliğe uğradığı konusunda verilen cevaplar doğrultusunda olumlu/gelişti (20), farklı programlar öğrencim (5), kullanımım arttı (3), değişim olmadı (2), hız kazandım (1), çok zaman aldı (1) kodları ortaya çıkmıştır. Bu veriler doğrultusunda 20 öğretim üyesinin eğitim teknolojilerini kullanımı süreçte olumlu yönde değişkenlik göstermiştir.

Tablo 4 incelendiğinde, öğretim üyelerinin en çok teknik sorunların yaşanması (6) ve öğrenciler ile iletişim (6) konusunda kaygı duydukları ortaya çıkmıştır. Bunların yanında sağlık sorunları yaşamak (5), yetersiz kalma (4), öğrencilerin sosyalleşememesi (4), öğrencilerin başarısızlığı (2), derslerin kayda alınması (2), sürecin uzun sürmesi (1), öğrencilerin tolerans talepleri (1), ölçme ve değerlendirme yetersizliği (1), disiplin yetersizliği (1), düşünme yeteneklerinin olmaması (1), eğitimin niteliği (1), ekran karşısında uzun süre kalma (1), fakülte ile iletişim (1), grup çalışması yapamama (1), öğrencilerin mekân deneyimi yaşayamamaları (1) gibi kodlar ortaya çıkmıştır. Sorulan tüm sorular arasında en çok kodun ortaya çıktığı soru kaygı duyulan konularla ilgilidir. Ortaya çıkan bu veri doğrultusunda öğretim üyelerinin bu süreçte kaygılı oldukları ve kaygı duyulan konuların çeşitlilik gösterdiği söylenebilir. K6, süreçte yaşadığı kaygıyı *“Bu sürecin uzun süre böyle devam etmesi kaygı verici. İç mimarlık bölümleri yalnızca hocanın ders verdiği programlar değildir. Hocanın ders ortamında aktif bir şekilde öğrenciler ile yaparak deneyimlemesi gereken yapılandırmacı yaklaşımla aktif ve sosyal bir eğitim metodunu içerir. Hoca her zaman öğreten konumunda değil aynı zamanda öğrenci ile birlikte öğrenen konumundadır. Dolayısıyla pandemik sürecin engel olduğu fiziksel ortamların sanallaşması hocada ve öğrencide motivasyon kaybına sebep olmaktadır.”*, K28 ise *“Öğrenci üniversitede sadece bir meslek sahibi olmuyor, üniversite kültürü alıyor, birbirlerinden de bir şeyler öğreniyor, sosyalleşiyorlardı. Bunu kaybetmelerine üzülüyorum. Başka bir kaygı taşıyorum”*. şeklinde ifade etmiştir.

Uzaktan eğitim sürecinin öğretim üyelerinin akademik çalışmalarına olan etkilerine ilişkin soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde olumsuz (21), olumlu (10), bir değişiklik olmadı (2) kodları ortaya çıkmıştır. Öğretim üyelerinin büyük bir çoğunluğu sürecin olumsuz olduğunu belirtmiş olsalar da süreçten olumlu etkilenen öğretim üyesi sayısı da göz ardı edilemeyecek ölçüdedir. Uzaktan eğitim sürecinin akademik çalışmalarına olumlu etkisi olduğunu belirten öğretim üyelerinden K7 *“Çok olumlu yönde etkiledi. Uzun zamandan sonra akademik çalışmalarımı yapmak için zaman bulabildim”*, K13 ise *“Gerek derslere gerek yayınlara ve bireysel çalışma alanlarımıza daha fazla zaman kaldı. Bu yüzden çok pozitif değerlendiriyorum.”* Şeklindeki ifadeleriyle akademik çalışmalarına daha fazla zaman bulabildiklerini vurgulamışlardır. Uzaktan eğitim sürecinin akademik çalışmalarına olumsuz etkisi olduğunu belirten öğretim üyeleri ise deneyimlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

K4: *“ilk aylarda bu durumu yayın yaparak fırsata çevirmeyi denesem de, pandeminin temel ve yan etkilerini artık daha çok hissettiğim ve bu durumdan yorulduğum için sadece temel eğitim görevlerimi aksatmadan devam etmeye çalışıyorum.”*

K5: *“bunları yapmak için maalesef ki daha az zamanım oluyor. Uzaktan eğitim ile beraber çalışma saatleri uzadı, hafta sonu dahi toplantılar yapılıyor. Akşam geç saatlere kadar öğrenciler mesaj gönderip arıyorlar.”*

K27: *“dersler esnasında fazla bilgisayar başında vakit geçirdiğim için, ders haricinde ekran önünde çalışma isteğim fazlasıyla azaldı.”*

K30: “Berbat etti diyebilirim zira hiç zaman kalmadı. Kalan zamanlarımda akademiden ve öğrenciden uzak kalmak istediğim için yeni hobiler geliştirdim. Elimdeki tüm çalışmalarımı ise askıya aldım. Zaten pandemi koşulları nedeniyle bazı araştırmalarımız umutsuz vakaya dönüşmüştü.”

Tablo 4’te de görüldüğü üzere öğretim üyelerinin mesleki doyum ve tutumlarının olumlu (10) ve olumsuz (13) etkilenme verilerinin birbirine yakın olduğu ortaya çıkmıştır. Bir değişim olmadığını belirtenlerin sayısı ise yedidir.

Öğretim üyelerinin salgın sonrasında gerçekleştirmek istedikleri çalışmalar arasında etkinliklere katılmak/düzenlemek (5), teknik geziler düzenlemek (4), deneysel çalışmalar yapmak (3), çevrimiçi uygulamaları kullanmak (3), Yeni araştırmalar yapmak (3), akademik çalışmalarını tamamlamak (3), aynı şekilde devam etmek (3), plan yapamıyorum (2), geliştirdiğim yöntemleri kullanmak (1), teknolojiyi aktif tutmak (1), dinlenmek (1), kütüphaneye gitmek (1), Bim dersi açmak (1) kodları yer almaktadır. Öğretim üyelerinin özellikle yüz yüze gerçekleştirilen kongre/sempozyum gibi yurtiçi ve yurt dışı etkinliklere katılmak veya düzenlemek istediklerini belirtmişlerdir. Bunun dışında etkili bir öğrenme ve öğretme yöntemi olan öğrencilerin üretimi yerinde görebileceği teknik geziler düzenlemek de bu sırayı takip etmiştir. Öğretim üyeleri konuya ilişkin görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

K18: “Akademik çalışmalarına devam etmek, üniversitem için yurtiçi ve yurt dışı geziler, çalıştaylar düzenlemek..”

K21: “Avrupa’da sempozyum ve konferanslara katılmak”

Öğretim üyelerinin uzaktan eğitimin olumlu ve olumsuz yönlerini dile getirmelerini istediğimiz sorulara gelen cevaplar doğrultusunda Tablo 5.’te yer alan kodlar ortaya çıkmıştır.

Tablo 5. Uzaktan eğitimin değerlendirilmesi

Tema	Kodlar (frekans)
Uzaktan eğitimin olumlu yönleri	Zaman tasarrufu (10)
	Derslerin ve ödevlerin kayıtlı olması (7)
	Bilgi erişim kolaylığı (7)
	Derslerin verimliliğinin artması (4)
	Etkinlik düzenlemenin kolaylaşması (4)
	Doğaya ve çevreye katkı sağlaması (3)
	Zaman yönetimi (3)
	Ekonomik (3)
	Öğrencilerin teknolojik gelişimine katkı sunması (3)
	Evden çalışabilme kolaylığı (2)
	Hızlı geri bildirim yapabilme (2)
	Öğrencileri araştırmaya teşvik etmesi (1)
	3. ve 4. Sınıf öğrencilere uygun olması (1)
	Esnek ders saatlerinin olması (1)
	Öğrenciler ile iletişimin artması (1)
	Hiyerarşinin azalması (1)
	Daha düzenli olmak (1)
	Zamansal ve mekânsal sınırların kalkması (1)
Uzaktan eğitimin olumsuz yönleri	Aktif ders katılımının olmaması (5)
	Motivasyon düşüklüğü (5)
	Teknik altyapı eksikliği (4)
	Olumsuz ruh hali (3)
	İdari iş yükünün artması (2)

Ölçme ve değerlendirme yetersizliği (2)
Sistemsel sorunların yaşanması (2)
Öğrencilerin sosyalleşmemesi (2)
Çalışma ve ev saatlerinin birbirinin içine geçmesi (2)
Sağlık sorunlarının yaşanması (1)
Dezavantajlı öğrenciye ulaşamama (1)
Sınav kontrolünün sağlanamaması (19)
Disiplinsizliğin artması (1)
Araç gereç temininde gecikmeler yaşanması (1)
İletişim kurmada sorun yaşamak (1)
Teknolojiye bağımlı kalmak (1)
Deneyisel faaliyetlerin gerçekleştirilememesi (1)
Donanımsal sorunların olması (1)
Ders bütünlüğünün sağlanamaması (1)
Fiziksel çevre koşullarının yetersizliği (1)
Eğitim kalitesinin düşmesi (1)
Hastalık korkusu (1)
1. ve 2. Sınıflar için eğitim zorluğu
Fazla etkinlik düzenlemenin bilgi kirliliğine neden olması (1)

Tablo 5 genel olarak değerlendirildiğinde uzaktan eğitimin hem öğrenci hem öğretim üyesi hem de eğitim bakımından olumlu ve olumsuz yönleri ortaya çıkmıştır. Olumsuz yönlerindeki kodların olumlu yönlerindeki kodlardan daha fazla olduğu göze çarpmaktadır. Uzaktan eğitimin olumlu yönlerindeki kodlar incelendiğinde zaman tasarrufu (10), derslerin kayıtlı olması (7) ve bilgi erişim kolaylığı (7) öne çıkan kodlar olmuştur. Öğretim üyeleri evden çalışarak trafikte kaybedilen zamanın ders sürecine aktarılmasını olumlu olarak değerlendirmişlerdir. Ayrıca derslerin kayıtlı olup öğrenciler tarafından tekrar dinlenebiliyor olmasını ve hem öğrencilerin hem öğretim üyelerinin bilgiye erişim kolaylığını uzaktan eğitimin olumlu yönü olarak ele almışlardır. Bu konudaki görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

K11: Okula gidiş trafiğini ve trafikte yaşanan zaman kaybını önlemesi, daha esnek zamanlarda ders yapılabilmesi, derslerin kayıt altına alınıp sonra tekrar izlenebilmesi, zaman yönetimi yapabilmem.

K16: Ortak çalışmalarda Zoom kullanımı sayesinde buluşmak daha kolay oldu, öğrencilere dinlenecek daha çok zaman kaldı (okula gidiş gelişte kaybedilen zaman açısından), dersi daha iyi takip edebildiler (stüdyoda özellikle bir öğrencinin kritiğini 3-4 kişi dinleyebiliyordu, şimdi tüm sınıf dinleyebiliyor).

K28: Bilgiye hızlı erişim kaynak ve/veya görselini anında paylaşabilmek. Trafikte dolaşan araç sayısının azalması karbon emisyonları yaymamaları, eğitim yapılarının tüm hacimlerinin ısıtılıp soğutulmaktan bir süre kurtulup atmosferi kirletmemeleri önemli olumlu etkileri arasında sayılabilir. Gerçi bizim okulumuzda sanırım tüm hacimler ısıtılıyor.

4. SONUÇ

Covid-19 salgın süreci tüm alanlarda uzaktan eğitimin uygulanmasını kaçınılmaz kılmıştır. Özellikle uygulamaya ve deneyime dayalı derslerin yer aldığı içmimarlık programı gibi tasarım temelli bölümlerde bu anlamda farklı deneyimler yaşanmıştır. Bu çalışmanın ana konusunu içmimarlık bölümlerinde ders yürütücülüğü yapmakta olan öğretim üyelerinin bu farklı deneyimleri oluşturmaktadır. Ortaya çıkan bulgular doğrultusunda şu sonuçlara ulaşılmış ve öneriler verilmiştir:

1. Eğitim için kullanılan dijital platformlar uygulamalı eğitim için yetersiz kalmaktadır. Platformların içmimarlık eğitim özüne uygun şekilde geliştirilmesi gerekmektedir.

2. Kullanılan dijital platformların kullanımında oluşabilecek sorunlarla ilgili öğretim üyelerine verilen eğitimler yetersiz kalmıştır. Eğitimler ve bilgilendirmeler arttırılabilir.
3. Örgün (yüz yüze) eğitim ve uzaktan eğitim karşılaştırıldığında öğrencilere kaynak aktarımı kolaylaşmış, videolu anlatımlar/sunumlar, dijital çizimlerin kullanımı artmıştır.
4. Derse hazırlık süreci ve ders süreleri programda yer alana göre çoğunlukla artmıştır.
5. İnternet bağlantı sorunları, dijital platforma ilişkin sorunlar ve bilgisayar donanım sorunları çoğunlukla yaşanmış ve öğretim üyeleri tarafından en çok kaygı duyulan sorunlar arasında yer almıştır.
6. Öğretim üyelerinin en çok kaygı duyduğu, öğrencilerle ilgili yaşamış olduğu ve uzaktan eğitimin olumsuz yönü olarak değerlendirdiği konunun öğrencilerin kameralarını kapalı tutarak derse aktif katılım sağlamamasından kaynaklı etkileşimsizlik olduğu ortaya çıkmıştır. Özellikle stüdyo derslerinin ve uygulamalı derslerinde özünde var olan deneyerek, yaparak, göstererek öğrenme aşamaları öğrencilerin etkileşimde olmamasından dolayı öğretim üyesinin denetimi dışında kalmaktadır. Bu durum dersin verimsiz hale gelmesine dolayısıyla da eğitim kalitesinin düşmesine neden olmaktadır. Bu nedenle özellikle uygulamalı dersler için yüz yüze eğitim alternatifinin değerlendirilerek hem salgın döneminde hem de salgın sonrası dönemde gündeme alınması gerekmektedir.
7. Öğrencilerin etkileşimsizlik ve kamera açmama durumu aynı zamanda teorik derslerin sınavlarında da denetimi kaybetmeye neden olmaktadır. Teorik derslerin sınav denetiminin sağlanabilmesi için kullanılan dijital platformun bu yönde geliştirilmesi ya da sınav denetimine uygun altyapıya sahip dijital platformların kullanılması gerekmektedir.
8. Uzaktan eğitimin genel olarak olumlu yönlerine öğretim üyeleri trafikte kaybedilen zamanın önüne geçmesi, zaman yönetimi yapabilme konusunda gelişim sağlanması, derslerin ve ödevlerin kayıt altına alınması, etkinlik düzenlemenin daha kolay hale gelmesi, doğaya ve çevreye katkı ve öğrenciler açısından ekonomik kazanç, bilgiye ulaşım kolaylığı, kaynak paylaşım kolaylığı gibi cevaplar vermişlerdir.
9. Uzaktan eğitimin olumsuz yönlerine ilişkin ise aktif ders katılımının olmaması, motivasyon düşüklüğü, teknik altyapı eksikliği, öğrencilerin sosyalleşememeleri gibi cevaplar vermişlerdir.

Ulusal ve uluslararası alan yazında yer alan araştırmaların ortak sonucu hem teknolojiden kopmadan zaman tasarrufu, ekonomik boyutu, uzakları yakın etme özelliğini kullanarak, hem de özellikle uygulamalı derslerin gerektirdiği ders etkileşiminin bir arada kullanılabileceği karma (hibrit) eğitim modelinin uygulanması olmuştur.

Bu çalışmada da ortaya çıkan bulgular doğrultusunda uzaktan eğitimin olumlu ve olumsuz yönleri değerlendirildiğinde, eğitim kalitesinin arttırılabilmesi için teknolojiden uzak kalmadan hâlihazırda bazı üniversitelerin de uygulamakta olduğu hem yüz yüze eğitimin hem de uzaktan eğitimin bir arada sürdürüldüğü karma (hibrit) bir eğitim sistemi tüm içmimarlık bölümlerinde uygulanabilir. Bu sistemin uygulanabilirliği ders programlarının ve ders yürütücü öğretim üyelerinin kullanıldığı yöntem ve tekniklerde yapacağı güncellemelerle arttırılabilir.

Üniversite yaşamına yeni başlayan özellikle tasarım eğitimi temelini oluşturulduğu, uygulamalı ders ağırlığının fazla olduğu birinci ve ikinci sınıflarda uygulamalı derslerde, dersi alan öğrencilerin sayısına göre gruplamalar yapılarak daha az öğrenci ile yüz yüze eğitimi gerçekleştirmek eğitim kalitesine büyük oranda katkıda bulunacaktır. Böylelikle hem

öğrenciler teknolojiye uzak tutulmayacak hem de öğrencilerle etkileşimde bulunarak, mekân deneyimi yaşatılarak dersler daha verimli hale getirilebilecektir.

KAYNAKLAR

- Ahmad, L., Sosa, M., Musfy, K. (2020). Interior Design Teaching Methodology During the Global COVID-19 Pandemic. *Interiority*, 3 (2), 163-184.
- AL-ayash, A., Hussein, M. F. (2020). Distance education technology tools in interior design During COVID-19 Pandemic (UOP&UOG students as a case study). *PalArch's Journal of Archaeology of Egypt/Egyptology*, 17 (7), 13184- 13202.
- Asadpour, A. (2021). Student challenges in online architectural design courses in Iran during the COVID-19 pandemic. *E-Learning and Digital Media*. <https://doi.org/10.1177/20427530211022923>
- Balcı, A. (2001). *Sosyal bilimlerde araştırma. Yöntem, Teknik ve İlkeler*, Ankara: PegemA Yayınları.
- Bingöl, B. (2020). COVID-19 Sürecinde Peyzaj Mimarlığı Öğrencilerinin Acil Uzaktan Öğretim Sistemi Üzerine Görüşleri: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Örneği. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 20, 890-897.
- Ceylan, S., Şahin, P., Seçmen, S., Somer, M. E., & Süher, K. H. (2020). An evaluation of online architectural design studios during COVID-19 outbreak. *Archnet-IJAR*. doi: 10.1108/ARCH10-2020-0230
- Dünya Sağlık Örgütü [DSÖ] (2020). *WHO director-general's opening remarks at the media briefing on COVID-19*. <https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-COVID-19---11-march-2020>.
- Fallatah S. A. (2021). Senior interior design students' perceptions about distance learning in the shadow of COVID-19. *Journal of public health research*, 9(1): 1914, 29-37. <https://doi.org/10.4081/jphr.2020.1914>
- Iranmanesh, A. and Onur, Z. (2021), Mandatory Virtual Design Studio for All: Exploring the Transformations of Architectural Education amidst the Global Pandemic. *International Journal of Art and Design Education*, 40, 251-267. <https://doi.org/10.1111/jade.12350>
- Kahraman, M. E. (2020). COVID-19 salgınının uygulamalı derslere etkisi ve bu derslerin uzaktan eğitimle yürütülmesi: Temel tasarım dersi örneği. *Medeniyet Sanat Dergisi*, 6(1), 44-56.
- Kaptan, B. B. (2003). *20. Yüzyıldaki Toplumsal Değişimler Paralelinde İç Mekân Tasarımı Eğitiminin Gelişimi* (Cilt 1516). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kurt, S. (2009). An analytic study on the traditional studio environments and the use of the constructivist studio in the architectural design education. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 401-408.
- Lökçe, S. (2002). Mimarlık Eğitim Programları: Mimari Tasarım ve Teknoloji ile Bütünleşme. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 17(3), 1-16.
- Merdim, E. (2020). *Uzaktan Eğitim: Akademisyen 01*. Erişim tarihi, 20 Mayıs 2021, <https://www.arkitera.com/haber/uzaktan-egitim-01/>
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Mohammed, S.B., & Taha, M.S., & Mohammed, R.B., & Mamand, S.A., & Mohammed, D.A. (2021). Teaching Methodology for Interior Design Studio-I during COVID-19 Pandemic at Tishk International University. *Eurasian Journal of Science & Engineering*, 7(1), 185-196.

- Onur, D., Zorlu, T. (2017). Tasarım Stüdyolarında Uygulanan Eğitim Metotları ve Yaratıcılık İlişkisi. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 7(4) , 542-555. DOI: 10.7456/10704100/002
- Oktay H. E., Mutlu Danacı, H., Unvan M., Kavas K. R. ve Bakır İ. (2021). Mimarlık eğitiminde sanal eğitim denemeleri ve değerlendirme süreci. *Journal of Qualitative Research in Education*, 25, 311-324. doi: 10.14689/enad.25.13
- Ozorhon, G., Lekesiz, G., (2021), Re-considering the Architectural Design Studio after Pandemic: Tools, Problems, Potentials, *Journal of Design Studio*, V.3, N.1, pp 19-36.
- Persada, S. F. Miraja, B.A. Nadlifatin, R. (2019). Understanding the Generation Z Behavior on D-Learning: A Unified Theory of Acceptance and Use of Technology (UTAUT) Approach. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (iJET)*, 14, 05, 20-33.
- Sakarya, K. (2021). Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitim İle Yürütülen Teknik Resim Dersine Dair Bir Değerlendirme: Çukurova Üniversitesi İç Mimarlık Bölümü Örneği. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 25 , 282-290 . DOI: 10.31590/ejosat.902104x
- Şekerci, Y., Mutlu Danacı, H., Kaynakçı Elinç, Z. K. (2021). Uzaktan Eğitimin Uygulamalı Derslerde Sürdürülebilirliği: Mimarlık Bölümleri Örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 12(1), 54-68.
- Varma, A., & Jafri, M. S. (2020). COVID-19 responsive teaching of undergraduate architecture programs in India: learnings for post-pandemic education. *Archnet-IJAR*. doi: 10.1108/ARCH-10-2020-0234
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin yayıncılık.